

מיפוי מאגרי מידע בישראל בתחום החינוך

ד"ר עמליה רן
מרכז המידע, מכון מופ"ת

19 בדצמבר 2016

מטרת הסקירה:

מטרתה של הסקירה היא למפות באופן מקיף ככל הניתן את מאגרי המידע הקיימים בישראל והעוסקים בחינוך, במסגרת היזמה למחקר יישומי בחינוך, בנושא השימוש בנתונים הנמדדים לאורך זמן כמקור מידע למדיניות ולתכניות חינוכיות בישראל: סקרי אורך כמקרה בוחן.

מהו "מאגר מידע"?

"מידע" לעניין חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 הינו נתונים על אישיותו של אדם (מבוגר או קטין), מעמדו האישי, צנעת אישיותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, הכשרתו המקצועית, דעותיו ואמונתו. "מאגר מידע" לעניין החוק הוא כל אוסף נתונים ממוחשב הכולל את המידע האמור. יודגש, כי גם נתונים אשר אינם מהווים "מידע" כשלעצמם אולם ניתן ללמוד מהם, במישרין או בעקיפין, על "מידע" האמור, יסווגו כ"מידע" לצורך החוק.

(מתוך:

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/DMM/Klali/MaagaryMey
\(da.htm](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/DMM/Klali/MaagaryMey(da.htm)

אילו מאגרי מידע?

• מאגרי המידע השוטפים וההיסטוריים, הקיימים בישראל

- מערכת החינוך הפורמלית:
- גיל הרך
- בתי ספר יסודיים
- חינוך על-יסודי
- השכלה גבוהה

• חינוך בלתי פורמלי

מיפוי המידע מן המקורות הבאים:

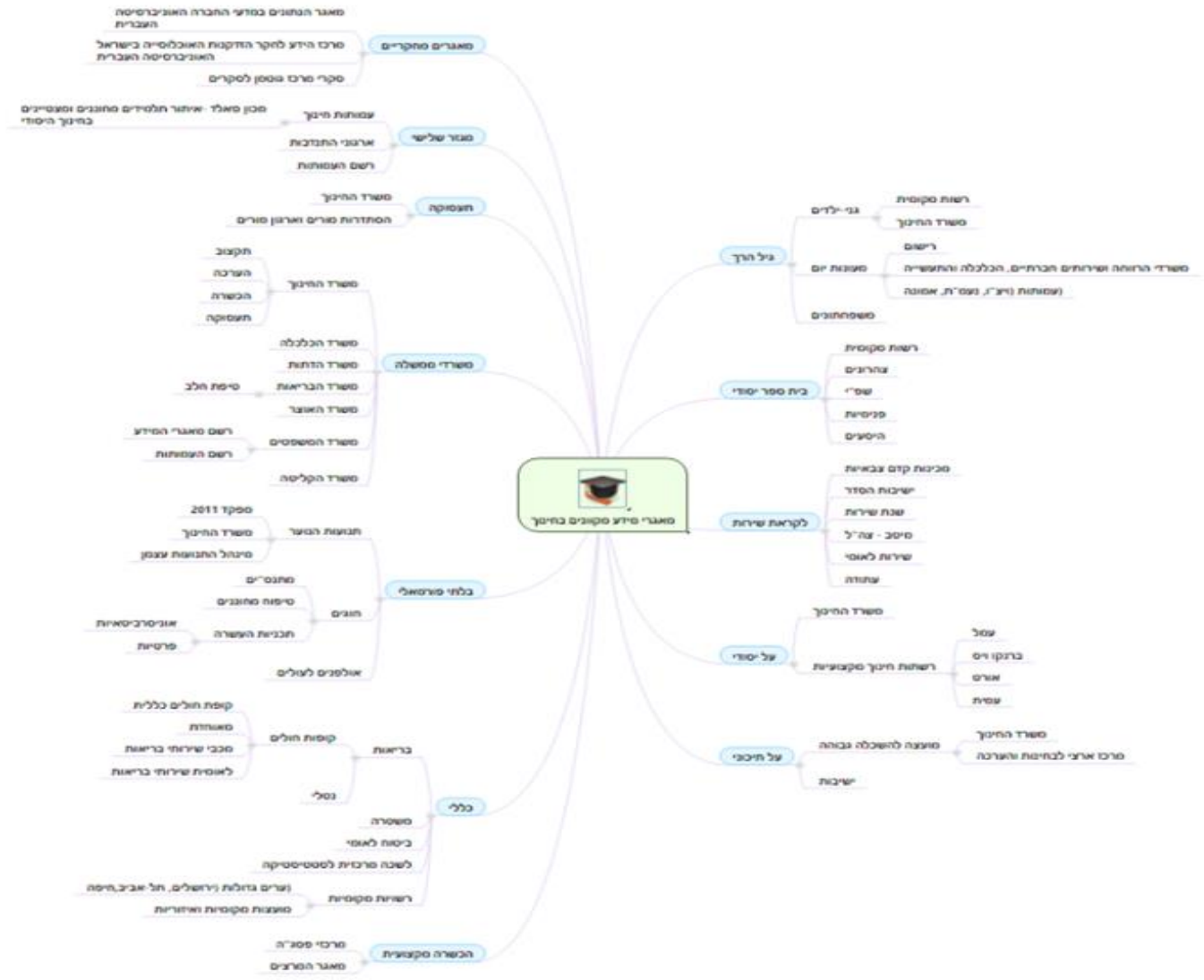
- מקורות מנהליים, סקרים שוטפים ותשתיות מידע הקיימות בידי רשויות ציבוריות, גופים פרטיים ומלכ"רים.
- קבצים מנהליים וכן טפסים וסקרים המכילים פעולות סטטיסטיות.

התמקדות במאגרי מידע המכילים:

מידע אודות כל או חלק מהפרטים הבאים:

- תלמידים והישגיהם
- מורים וכוחות עזר
- מוסדות חינוך
- תקציבים
- תשתיות
- חינוך בלתי פורמלי
- מועמדים לשירות ביטחון.

מתודולוגיה:

גיל הרך

- רשות מקומית
- משרד החינוך
- בני-ילדים
- רישום
- משרדי הרווחה ושירותים חברתיים, הכלכלה והתעשייה
- מעונות זום
- (עמותות (ויצ"ו, נעם"ת, אמונה
- משפחתונים

בית ספר יסודי

- רשות מקומית
- צהרונים
- שפ"י
- פנימיות
- היסעים

לקראת שירות

- מכינות קדם צבאיות
- ישיבות הסדר
- שנת שירות
- מיטב - צה"ל
- שירות לאומי
- עתודה

על יסודי

- משרד החינוך
- רשתות חינוך מקצועיות
- עמל
- ברנקו ויס
- אורט
- עמית

על תיכוני

- מועצה להשכלה גבוהה
- משרד החינוך
- מרכז ארצי לבחינות והערכה
- ישיבות

אופן המיפוי:

- מיפוי הגופים המרכזיים בישראל ותיאור מאגרי הנתונים הקיימים בידיהם, בכלל זה נתונים ברמה הארצית או נתונים המבוססים על מדגמים, המייצגים את כלל האוכלוסייה הנחקרת.
- מיפוי מאגרי מידע נוספים המצויים בידי רשויות מקומיות גדולות, רשתות חינוך, ומלכ"רים.
- מיפוי מאגרים נוספים שנוצרו עבור מחקרים העוסקים בחינוך. מאגרים אלו צוינו ברשימה ביבליוגרפית של המחקרים האלה.

קריטריונים ראשוניים למיפוי:

נתונים הניתנים
לעיבוד
ממוחשב.

מאגרים
המכילים פרטים
מזהים של
יחידת החקירה
(כגון מספר ת.ז.
של התלמיד;
סמל מוסד או
שם מוסד
וכיו"ב),
שבאמצעותם
ניתן לקשר בין
רשומות
ממאגרי מידע
שונים.

מאגרים בתחום
החינוך,
הכוללים
רשומות של
תלמידים,
מורים, מוסדות
חינוך וכיו"ב.

אופן הפנייה:

- מתודולוגיית המיפוי בסקירה זו כללה פניה ישירה לאנשי קשר רלוונטיים בכל גוף על מנת לקבל מידע אודות המאגרים (לא באמצעות פניה לממונה על יישום חוק חופש המידע בכל מוסד). בחירה זו נעשתה משיקולי עלות וזמן, ושיקולים מתודולוגיים נוספים הקשורים למיפוי מידע חסוי או חסוי חלקית.

תהליך איסוף המידע:

מיפוי גופים ומוסדות שיש להם נגיעה לתחומי החינוך.

מעקב טלפוני ומיילים עם אנשי הקשר בגופים השונים. שיחות עבודה עם הנציגים הרלוונטיים על מנת להשלים את תהליך איסוף המידע.

איתור מאגרי מידע נוספים, על ידי חיפוש מעמיק במרשתת (דוחות שנתיים, תקצירים ומחקרים אקדמיים).

הערכה של המידע הקיים במאגר במטרה לבחון האם הוא עומד בקריטריונים.

סקירת המאגרים הרלוונטיים לפי קריטריונים זהים.

קריטריונים נבחרים למיפוי מאגר המידע:

- שם המאגר
- מחזיק המאגר
- מועד התחלת איסוף הנתונים
- מועד אחרון לאיסוף נתונים
- תדירות עדכון הנתונים
- אופן עדכון הנתונים
- אוכלוסייה
- יחידת החקירה
- מספר רשומות
- משתנים
- מקור המידע

דגשים במיפוי:

- הסקירה אינה מנתחת באופן מחקרי את טיב המאגרים או עוסקת באופי הנתונים הנאספים.
- **מלאכת המחקר התבססה על פנייה ישירה לגורמים הרלוונטיים בכל גוף, ומעקב שוטף אחר קבלת המידע או הסירוב להעניקו.**
- סקירה זו אינה נוקטת בכיוון מחקרי כזה או אחר, אלא פורסת בפני החוקרים את מגוון הקבצים העוסקים בחינוך, הנאספים בארגונים ובגופים בסדר אלפביתי.
- **מאגרים רבים אינם מונגשים לציבור הרחב ויש צורך בהרשאות כניסה.**
- בשל מורכבות מערכות מאגרי המידע (דרך איסוף המידע, הנגשתו, קריטריונים, אופן עיבוד הנתונים וכיו"ב) אין אחידות בפורמטים ובקריטריונים של הצגת מאגרי המידע במוסדות השונים.
- **הועלה חשש מזליגת מידע (ואף סירוב לשיתוף פעולה) מצד אנשי הקשר במוסדות האוספים את המידע או מעבדים אותו.**
- בסקירה זו לא נעשה שימוש בחוק חופש המידע על מנת לגשת למאגרי הנתונים לצורך מיפויים. נעשתה בחירה מתודולוגית מכוונת לקבלת גישה למאגרים באמצעות פניה לאנשי קשר רלוונטיים מהנימוקים שפורטו לעיל.

מסדי נתונים מרכזיים שמופו בסקירה:

משרדי ממשלה ומוסדות ממלכתיים (לרבות משרד החינוך, משרד הכלכלה, למ"ס, משרד הבריאות, ביטוח לאומי).

גופים ומוסדות נוספים (מרכז ארצי לבחינות והערכה, צה"ל, מעונות יום).

מגזר שלישי וגופים פרטיים (תנועות נוער, רשתות חינוך מקצועיות, השכלה גבוהה).

מחקרים

תנועת צמרת

שם המאגר 107: קובץ נתוני הרשמה דיגיטלי

מטרת יצירת המאגר – שליטה על כלל נתונים רלוונטיים לפעילות.

מחזיק המאגר – מנהל הארגון, שגיא וסרמן ושיתוף קובץ עם רכזים.

מועד התחלת איסוף הנתונים – 1/9/2015.

מועד אחרון איסוף נתונים – 1/7/2016.

תדירות איסוף הנתונים - שוטף.

אופן עדכון הנתונים – מילוי שאלון אינטרנטי וגיבוי וכן טופס הרשמה בנייר, הרכז של הסניף מעדכן את מסד הנתונים. יש אישור חתום על עדכון. אוכלוסייה – חניכים ופעילים.

מספר רשומות במועד האחרון – מאות.

משתנים: תאריך, שם, טלפון, תעודת זהות, כתובת, גיל, כיתה, בי"ס, ישוב מגורים, מיקוד, אמייל, שם ההורה, ת"ז של ההורה, מקצוע, טלפון, אמייל, קופ"ח, הצהרה בריאותית ומגבלות, רגישויות שונות, אישור קבלת עדכונים, אישור שימוש בצילומים מאירועים.

מקור המידע – הטפסים שממלאים ההורים ומאשרים.

פרטי איש הקשר המנהל את המידע:

שם ומשפחה: שגיא וסרמן

יחידה וארגון: תנועת צמרת

טלפון: 052-8991843

מייל: SagiW@wzo.org.il

פורמט הקובץ – אקסל.

מהימנות נתונים - נסמכים על מילוי הטפסים על ידי הורים.

אמצעי מיגון (קידוד, הצפנה, אתרים מוגנים וכיו"ב) – כרגע נתון להרשאות.

סוגי הרשאה בכניסה והכשרה – סיסמה, שם משתמש.

תנאי הנגשה – לא מונגש לצבור.

מגבלה משפטית או לוגיסטית בשיתוף המידע – במגבלות חוק ההגנה על צנעת הפרט.

הערות: יש כוונה לאחד את כל הקבצים למאגר רב שנתי אחיד, שיכלול את כל הנתונים ויעודכן באופן שוטף. כרגע המאגר נגיש עם מגבלות פרטיות והרשאות. בעתיד יצטרכו ראשי התנועה להצהיר למשרד החינוך על נתונים על החניכים והפעילים ולהיות נתונים לביקורת של משרד החינוך בשל תמיכה שלהם. נכון לשנת 2016 התנועה אינה נתמכת על ידי משרד החינוך. במידה ותשוב לקבל תמיכה מן המשרד, תיאלץ לספק נתונים אחת לאומדן משרד החינוך לשם בדיקת נתוני תנועות הנוער. יצוין כי התנועה ניגשת השנה לבקשת תמיכה ממשרד החינוך לאחר הפסקה של שלוש שנים בדצמבר.

הנגשת המידע:

- אתרי מידע של משרדים ממשלתיים כגון אתר משרד החינוך ("חוק חופש המידע"):
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Hofesh/Madrih_Itur/
- חדר המחקר הווירטואלי של משרד החינוך:
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/spss/default.htm>
- חדר המחקר של ביטוח לאומי:
<https://www.btl.gov.il/Mediniyut/HadarMehkar/Pages/default.aspx>
- חדר המחקר של הלמ"ס:
http://www.cbs.gov.il/publications09/about/aboutcbs_smp_h.htm
- מסדי נתונים במרשתת

דגשים לסיכום:

מרבית המידע אינו זמין לאדם הפרטי. במסגרת הסקירה נעשתה פנייה בשם היזמה לבעלי התפקידים הרלוונטיים האמונים על המאגרים. לאור זאת, תוצאות סקירה זו נשענות על נכונות שיתוף הפעולה של גופים אלו בהתאם לחוק חופש המידע.

בשל מגבלות הזמן עד לסיום מלאכת המיפוי, פניות רבות לא נענו. אין בידי כך להעיד על היעדר שיתוף הפעולה מטעם הגופים והמוסדות. ראוי לשקול מסגרת זמן רחבה יותר על מנת להשלים את מיפוי מאגרי המידע בתחום החינוך ולהציג את התמונה בשלמותה.

במספר מקרים, נתקל צוות הסוקרים בסירוב לתאר את מאגר המידע ולמפותו. העדר שיתוף הפעולה נעשה מנימוקים שונים כגון: עיתוי הבקשה, אופי הבקשה לשיתוף מידע, חשד לזליגת מידע או לחיסיון פרטים מזהים.

לאור זאת, יש לבחון בעתיד כיצד לגשר על הפער בין הרצון להנגיש מידע לצרכים שונים (מחקריים ואחרים) ובין הצורך בשמירה על הפרטיות, זאת לאור הסיכונים שהועלו בשיחות עם אנשי הקשר.

תודות:

- ברצוננו להודות על שיתוף הפעולה לכל אנשי הקשר, שסייעו בידנו להשלים משימה זו במוסדות ובגופים השונים, לצוות המידעניות במרכז המידע של מכון מופ"ת על תרומתן להשלמת הקטלוג ולחברי צוות המומחים אשר סייעו ביצירת קשר עם הגורמים.